

ПРОБЛЕМА ПІДГОТОВКИ В АСПІРАНТУРІ МАЙБУТНІХ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ

Козубцов І.М.

*Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації Національного технічного
університету України „Київський політехнічний інститут”
Україна, м. Київ, вул. Московська 45/1
kozubtsov@mail.ru*

Викладач є провідною фігурою в навчальному закладі. За радянських часів не було спеціальної системи підготовки науково-педагогічних кадрів для вищої школи. Фактично викладач вищої школи – це не спеціальність і не кваліфікація, а посада [1]. З часу проголошення державного суверенітету України система підготовки й атестації наукових та науково-педагогічних кадрів зазнала кардинальних змін. Велику увагу намагається приділяти підготовці наукових і науково-педагогічних кадрів держава. З цією метою у 1991 році постановою Кабінету Міністрів України було створено Вищу атестаційну комісію України (ВАК України), яка здійснює атестацію наукових кадрів. Підготовку та атестацію науково-педагогічних кадрів здійснює Атестаційна комісія Міністерства освіти і науки України. Для плідного функціонування держапарату в Україні створено нормативно-правову базу підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів, основними документами є: "Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових працівників", "Положення про порядок проведення кандидатських іспитів", "Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань", "Перелік спеціальностей наукових працівників", крім того видає Бюлетень Вищої атестаційної комісії", та журнал Науковий світ".

Незважаючи на всі ці заходи на сучасному етапі реформування освіти, актуально лишається проблема професійної підготовки майбутніх науково-педагогічних кадрів. Хоча основною формою планомірної підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів є навчання в аспірантурі при вищих навчальних закладах, наукових установах та організаціях, що мають необхідну кадрову і матеріальну базу. Проте слід зазначити, що освітньо-кваліфікаційна

характеристика навчання не забезпечує майбутньому викладачу належної підготовки та набуття умінь – педагогічної майстерності.

Метою роботи є висвітлення головної проблеми підготовки в аспірантурі професійних майбутніх науково-педагогічних кадрів для вищих навчальних закладів.

Серйозною залишається проблема і підвищення кваліфікації викладачів. У країнах СНД фах «викладач вищого навчального закладу» не був конституційований: відсутність документу державного зразка не дає право викладачу на науково-педагогічну діяльність не вказані вимоги до спеціальних знань, умінь і способів діяльності викладача вищої школи; не визначені групи спеціальностей, зі складу яких міг би формуватися педагогічний корпус різних вищих навчальних закладів; не було спеціальних навчальних підрозділів, що забезпечували б підготовку до викладацької діяльності у цих закладах.

Головною метою педагогічної освіти має бути підготовка спеціалістів, здатних забезпечити різнобічний розвиток людини як особистості і найвищої цінності суспільства, її розумових, фізичних та естетичних здібностей, високих моральних якостей, а отже, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого й культурного потенціалу народу. Реалізувати цю мету можуть тільки науково-педагогічні працівники, яким притаманні духовність, висока мораль, культура, інтелігентність, професійна компетентність, творче педагогічне мислення, гуманістична спрямованість.

Докорінні зміни, що сталися в соціально-економічних умовах суспільства, сприяли висуванню вимог впровадження науково-обґрунтованої підготовки науково-педагогічних кадрів для вищої школи. Така підготовка передбачає не лише глибоке володіння предметною галуззю, до якої належить навчальна дисципліна, а й науковими основами педагогічної діяльності. Першим кроком до педагогічної діяльності, згідно Болонського процесу, є навчання в магістратурі [2]. Однак більшість науково-педагогічних працівників, що прямують до одержання вчених ступенів, як правило, оминають освітньо-кваліфікаційний рівень „Магістр”. До впровадження Болонського процесу освітньо-кваліфікаційного рівня „Магістр” взагалі не було. Проблемою аспірантури є направленість підготовки здобувачів як науковців для наукових центрів, і не приділяється належного рівня підготовці як педагога.

В умовах особистісно-орієнтованого навчання викладачам слід навчитися вбачати у студента особистість, розуміти всю складність і багатогранність його світу, виявляти його спадкові й набуті здібності та перспективи, створювати максимально сприятливі умови для

розвитку, розрізняти сутність вчинків і дій, почуттів, емоцій і мотивів. Тільки за таких умов викладач може ефективно керувати процесом навчання, розвитку й виховання студента як особистості, контролювати цей процес, вносити відповідні стимули і корективи. Адекватна діяльність науково-педагогічного працівника вищого навчального закладу є важливою психологічною передумовою ефективності навчально-виховного процесу. Педагог не лише передає студентові знання і професійне вміння, а й залучає його до надбань культури, людського спілкування.

На теперішній час в Україні та в країнах СНД розробляються концепції і моделі підготовки компетентних педагогів [2]. Складовими елементами концепції є: професійно-педагогічна спрямованість викладача загальноосвітніх дисциплін, професійно-предметна спрямованість психолого-педагогічної підготовки; фундаменталізація і «педагогізація» предметної підготовки; науково-теоретична спрямованість методичної підготовки; підвищення науково-теоретичного і методичного рівня педагогічної практики студентів; реалізація особистісно-діяльнісного підходу до підготовки спеціалістів; озброєння їх сучасними педагогічними та інформаційними технологіями; створення навчально-науково-виробничих педагогічних комплексів [2].

Визначальним блоком структури моделі теоретичних основ професійної підготовки є «Соціальне замовлення суспільства (державний стандарт спеціаліста)». До структури належать професійна діяльність спеціаліста, модель випускника вищого навчального закладу, методична система навчання студента у вищій школі. Підсумковим блоком у моделі є готовність спеціаліста до педагогічної діяльності в умовах диференціації навчання. В Україні було розроблено проект концепції педагогічної освіти, над яким працювали викладачі вищих педагогічних навчальних закладів I – II та III – IV рівнів акредитації. Нажаль проект залишився поза увагою Міністерства освіти. Згодом було створено колектив, члени якого розробили новий варіант концепції.

Отже для подальшого розвитку системи підготовки майбутніх науково-педагогічних працівників для вищих навчальних закладів необхідно суттєво переглянути освітньо-кваліфікаційну характеристику підготовки здобувачів в аспірантурі [3].

Література

1. Атанов Г.А. *Возрождение дидактики – залог развития высшей школы.* – Донецк, 2003. – С. 7.
2. Слєпкань З.І. *Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: Навч.*

посіб. – К.: Вища школа, 2005. – 239 с.

3. Козубцов І.М. Актуальність та доцільність дослідження питання підготовки майбутніх науково-педагогічних працівників у вищих навчальних закладах // *Известие науки*. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.inauka.ru/blogs/article94200.html>
